

ta sunt, per vniuersalem scil. Acidi,
& Alkali con fermentationem . Ità
quoque, & morbos omnes huius
folius REI propaginem, & sobo-
lem esse, & ab hac VNARE mo-
dò quoque omnia exoriri doctri-
na, & Hippocratica auctoritate de-
monstrabo.

*Ex ignis, & aqua congressu quo-
cunque in loco seduo-
nem, ventumque ex-
citari.*

Cap. 5.

IGnem acidum esse, in Clavis
cap. 8. euici; quomodo autem
acidum alcali coniunctum sedi-
tionem ac ventum excitet, tam in
macro, quam microcosmo nunc
demonstrabo. Ventus, inquit Ma-
gister ipsius aeris fluctus atque vn-
da existit. Notandum rursus quod
aer, flatus, ventus, spiritus, Hippo-
crati synonyma sint, vt supra pari-
ter monui. Iubet autem nos ad
omnem artem animum adhibere,
omnes enim artes cum humana
natura communicare docet. Pru-
dens ergo Podagricus obseruet
communem præparationem Tar-
tari vitriolati, ex spiritu vitrioli, &
alcali

MORB. PRINCEPS. 317

alcali tartari, vt ex horum ambo-
rum coniunctione illicò seditio
excitatur, & ventus, quæ angusto
loco constringi nequeunt, propter
fortes fluctus, quos facit, ac nisi os
vasis apertum haret, impetuoso
aeris fluctu diffiliret, spiritus po-
tentia ità cogente. Ventus ex his
excitatus volatilis acidi affusi na-
turam sequitur; quare frigidus
omnino non est, zephiroque af-
similari potest.

Cum verò idem spiritus volatili
alcali vrinæ affunditur eodem
motu ex ambobus seditio excita-
tur, & ventus ita frigidus, vt hunc
viribus cum Borea conferre possi-
mus. *Ventorum saluberrimus, au*
Hippoc. est aquilo. Huic contraria
auster efficit, quem nobis exhibet
spiritus salis calcem vitæ impetu
rodentis, hic tepidus, & humidus,
vt auster, est.

*de morbo
sacro*

Varij excitantur venti cum va-
ria acetum rodit alius cum soluit
cancerorum lapillos, alius cum alia
crustacea minuit, qui tamen om-
nes venti insalubres non sunt.

Alij planè perniciosi sunt: si
enim spiritus nitri guttatim, sed ce-
leri lapsu in Antimoni butyrum
decidat, iterumque morà interie-
cta subindè postea alternatim re-

affundatur. toties excitatur ventus, nedum suffocatiuus, quin imò (qualem Canis cripta propè Neapolim incessanter eructat) apoplexiam, attonitumq; morbum causare potis sit.

Reperiuntur quoque venti, qui per nares hausti strangulant. Aqua fortis argentum rodens emittit ventum, qui attractus non solum pulmonem lædit, sed quandoque etiam atrophiam infert, & ventris tormina producit: quapropter eius modi laboribus incumbentes sapiùs dictis tentantur infirmitatibus.

Spiritus sulphuris, vel vitrioli, ferrum rodens flatum spirat putridum, ita vt ab eius hausto odore viscera contremiscant.

Ventum quoquehalat maturarum vuarum succus expressus, ex acido, & alcali pariter cum cæteris constans: & licet nulla in eo sensibilis aciditas percipiatur: quã primum tamen spontè intepuerit, dormiens in illo acidum rodere incipit alcali, & alcali rursus amplecti acidum: ex qua pugna oritur motus, qui vulgo passim fermentatio dicitur, quia reuera succus feruere videtur: ab hoc motu aer ibidem detentus fortes fluctus facit:

MORB. PRINCEPS. 319

facit: & nisi continentia vasa ef-
fent aperta diffringerentur, *spiri-*
tuum potentia ita cogente: hic per
inspirationem in cellarijs clausis
haustus, sensus omnes hebetat,
mentemque perturbat, non aliter,
quam qui ex fermentescente cere-
uisia in cellariis clausis eleuatus
inebriat, suffocatque.

Differunt venti secundum na-
turam locorum, quibus excitantur;
vnde patet tot esse ventorum
genera, quot sunt in orbe loca: sin-
gula enim propriorum seminum
incomprehensibili thesauro opu-
lenta sunt; hinc certi venti, & statae
tempestates ex certis prouincijs
stabilitet erumpunt in macro-
cosmo, quæ sanè loca vniuersali
fermento *nunquam quiescente* as-
siduè locupletantur: horum causa
instabilibus sæcundari incipienti-
bus aquis, non aeri per se attri-
buenda est, docente id Magistro
de aere, aquis, & locis.

Spiritus ergò seu Hippocrati-
cum Diuinum ventorum vel fla-
tuum causa existit, cui enim rei
non adest? quocunque enim in
loco acidum, & alcali iunguntur,
ibi ventum excitari necesse est: &
quò eorum maior copia, ac cele-
rior coniunctio, eò copiosorem,

& impetuosiorum ventum exsur-
gere experientia artificialis me-
chanicè hætenus ostendit: si enim
non excitaretur in principio con-
iunctionis, neque deinceps in fru-
ctibus excitari posset.

Cum ergo in macrocosmo,
eiusque fructibus hæc contingant,
vt ab ignis, & aquæ coniunctione
venti salubres aut insalubres gene-
rentur; idem etiam sic se habere in
microcosmo docet Magister; cum
Natura hic, & vbique per eadem
instrumenta operetur; nam de *fla-
ribus* ait, cum quis varios, & diffi-
miles inter se cibos (omnes enim
ex acido, & alcali constant) assu-
mit, seditionem mouent, & ven-
tum, quia sunt inæqualia, alia ci-
tius, aliaque difficilius coquuntur;
cum multorum autem ciborum
ingestione necesse est, & multum
spiritum ingredi. Omnia enim que
eduntur, & bibuntur, spiritus in
corpus inferunt (quia quicquid in-
ter cælum, & terram est, spiritu re-
pletum est) aliquando plures, ali-
quando pauciores, id autem indè
manifestum fit, quod plurimis e-
ructationes post cibos, & potus
euenire solent, discurrente nimi-
rum aere incluso, vbi peruperit
bullas, quibus fuerat inclusus.

Rude

de diata

MORB. PRINCEPS. 321

Rude ac omnibus notissimum exemplum proponit Hippoc. de primo, & generali ventriculo, insinuare volens, vbiq; & in subsequentibus ventriculis, seu digestionum officinis etiam flatus naturales vel salubres, & non naturales vel vitiosos excitari posse: cum quilibet musculus insitum suum ventriculum habeat, cuius alcali, dum trahit destinatum suum occultè acidum, & proportionatum alimentum, tunc **NATURALIS** LABOR sine strepitu quidem succedit, non planè tamen absque flatu: nam piscis etiam si frigidus, & in aqua anhelitu carens, nihilominus quandoque eructat bullas, quæ non incommodant, sed eius naturalis laboris, seu placidæ digestionis flatus manifestant; non secus, atque naturali, & tacito labore ex vino acetum, aut ex caseo sine strepitu, non autem sine flatu, vermes fiunt. docente id Magistro: Quæ quidem ventriculus superat, inquit, quæque corpus recipit, ea nec flatum, neque tormina excitant. At si ventriculus non superat, ab his, & flatus non naturales, & tormina, ceteraque id genus contingunt. Adeoque prudens, acidus, mollisque ignis cuncta gu-

Hippo.

de Affectionibus

in ventriculo habitat rector totius

bernans, quæ in corpore contingunt in ventriculi ore habitare necesse est.

de flatibus

de Hydrope

Alius itaque excitatur ventus ab eduliis in sano stomacho primario, alius in ileo, alius in aliis intestinis, alius in colo, alius stercoarius, qui per candelæ flammam dimissus flammam concipit, alius in vesica, alius & alienæ conditionis in Hydrope, cuius venter, ait *Magister*, penitus euacuatus, intra tridui spatium rursus repletur. Hæc est illa vis spiritualis, exclamat *Helmont* quolibet folle potentior, quam in penetralibus gerimus, cuius potentiam quotidie admiramur, nunquam sciimus, & vix per demonstrationem admittere adacti credimus: Quidnam aliud, *pergit Senex*, præter spiritus locum impleat? Quid aliud si non spiritus tam citò implere possit? Sic & Apoplexia, Epilepsia &c. ex aliis, & diuersi saporis, & odoris flatibus oriuntur, nimirum quando flatus frigidi (vel inebriante qualitate præditi ut in *Canis cripta*) & copiosi carnes subierint, atque inflauerint (*Hippoc.* phrasis est) hi enim corporis partes stupidas reddunt. Etsi quidem multi flatus totum corpus permeant,

MORB PRINCEPS. 323

meant, totus homo attonitus red-
ditur (vt in suffocatis à carbonibus
fieri solet) si verò partem aliquam,
pars illa . Atque vbi quidem flatus
illi discesserint, morbus cessat, vbi
verò permanferint, permanet &
morbus, hæc autem sic se habere
continuae oscitationes indicant.

Sic in proposito nostro cum sto-
machi generalis insitus mollis
ignis, seu multi ventris fermenti
pars, quæ synouia præsidet, in
aliam indolem sit mutata: vel vt
cum Hippoc. loquar *alios mores*
induerit, atque synouiam irradi-
auerit, statim seditionem excitari, &
flatus necesse est; non secus quam
si acidum, & alcali coniungantur,
vt de spiritu vitrioli, & alcali tarta-
ri paulo ante dixi. Ex hac demon-
stratione concludit Hippocrates
obfirmatorum, *inquit*, & inhæren-
tium morborum (inter quos po-
dagra) à flatibus causam depen-
dere, cuius esse manifestum existi-
mo: horum enim omnium spiri-
tus traiectione causa est, hic enim
vbi crudus (idest acidus, & non-
dum salum saporem adeptus) ad
loca tenera, inassueta, nec prius
attaeta incubuerit, ad instar spicu-
li infixi carnes subit: adeòque pro
dolore podagrigo, vnà cum acido

de flatibus

etiam ventum in eodem tramite concurrere necesse est.

Ventosum hunc acidum spiritum podagræ doloris causam esse, & nullatenus humorem è capite per humeros, & vniuersum corpus vsque ad pedum digitos descendentem, sed celerem, spiritua- lemque actionem notarunt cum Hippoc. plures præstantissimi viri ab experientia edocti, inter quos Guainerius, & Matthias de Gra- dibus, qui ventositatis seu flatus mentionem fecerunt. Et Cardanus materia arthritidis causa est quasi spiritus, quem Lucianus in Tragopodagra summa cum pru- dentia, & doctrina ANIMATVM appellat.

Cum verò multi ventris acidus spiritus primò, & generali ventri- culo inhabitans nulla labe scetet, atque cum subsequenter ven- triculis concordat, illisque propor- tionatus est, atque in omnes ma- turus fluit, vel radiatur, tunc tacitè insensibiliter, in tranquilla quiete, & otio, NATVRALI LABORE, & actione procedit: non secus quam tacito labore, & summo si- lentio ouum ad pullum procedit; eò quod spiritus ille, seu ignis na- turæ, seu Hippocraticum diuinum

in

MORB. PRINCEPS. 325

in rebus abscontum *nunquam*
quiescat, sed iugiter ad finem
suum tendat, properetque absque
vlla vehementi seditione, motu-
que, vocaturque in hominibus
sanitatis temperamentum opti-
mum.

Ex dictis concludit Helmont, *de sede An-*
stomachi vita cunctis totius dige- *nima*
stionibus præsidet, vtcunque in
abditas vel etiam remotas late-
bras dispersus, id nimirum est A-
NIMÆ singulari radiationi pro-
prium, vtpotè quæ solo nutu, atq;
mandato quoquo versus obedi-
entiam coactam imperat, & à quo-
uis sibi deberi inuictè exigit. Vn-
dè pariter sequitur, eundem vigo-
rem vitalem dilatari quoquo ver-
sus: erroneoque ductu eiusdem
exorbitationes transplantari mor-
bificè vsque ad vltimos digitos.
Quæ autem sit ista imperans A-
NIMA, sequenti capitulo decla-
rabo.

Antiquissima duo principia I-
GNEM sc. & AQVAM Spi-
ritum siue Hippocr. diuinum
continere. Cap. 6.

Ignis ait Hippoc. omnia ornat, *de disti-*
& aqua omnia, & per omnia
Cui-
ru-